Η ενετική παρακμή

Η εμμονή των Κρητικών στις παραδόσεις ανάγκασε τους Βενετούς να αμβλύνουν τη σκληρή θρησκευτική πολιτική τους. Έτσι επιβίωσαν πολλά μοναστήρια και ιδρύθηκαν νέα, ιδιαίτερα τα τελευταία 150 έτη της βενετικής κυριαρχίας. Η ίδρυση των περισσότερων μοναστηριών της σημερινής περιφέρειας της Μητροπόλεως Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου χρονολογείται την περίοδο αυτή. Χτίστηκαν και τοιχογραφήθηκαν πολλοί ναοί, άνθησε η λογοτεχνία, καλλιεργήθηκε η βυζαντινή μουσική, αναπτύχθηκε πνευματική ζωή. Απ' τα μέσα του 15ου αι. ως το τέλος της Ενετοκρατίας κυριάρχησε η Κρητική Σχολή, που επιβίωσε κάτω από σκληρές συνθήκες λόγω της τουρκικής κατάκτησης. Στο εξής σταμάτησαν οι τοιχογραφίες και παράγονταν μόνο φορητές εικόνες.

Απ' το 1593 τα προβλήματα, σύμφωνα με την έκθεση του Jacomo Suretto ήταν πολυποίκιλα και οξύνθηκαν τον 17ο αι. Το 1627 ο λατίνος αρχιεπίσκοπος Luca Stella χαρακτηρίζει φτωχό τον επισκοπικό ναό του Μυλοποτάμου και επισημαίνει πως ο ιερός εξοπλισμός ήταν σε κακή κατάσταση. Δεν υπήρχε βαπτιστήριο και δεν τελούνταν η Θ. Ευχαριστία, γεγονός που χαρακτηρίζει «μεγάλη ντροπή» για το λατινικό δόγμα. Οι λειτουργίες δεν ψάλλονταν συστηματικά, ενώ μόνο 3 φορές το μήνα έρχονταν ένας καπελλάνος, που δεν διέμενε στην έδρα της επισκοπής, και λειτουργούσε. Γι' αυτό τελούσε λειτουργία ένας εφημέριος απ' το Ρέθυμνο. Σύμφωνα με την έκθεση του αρχιεπισκόπου σημαντικό ρόλο στην παρακμή της Επισκοπής διαδραμάτισε η μακροχρόνια απουσία των επισκόπων απ' την έδρα τους. Η επισκοπή έμεινε χωρίς ιεράρχη 15 συνεχόμενα έτη. Ο **Ιω. Γρυντάκης** αναφέρει πως τα τελευταία έτη της ενετοκρατίας ο λατίνος επίσκοπος και το ιερατείο αποτελούσαν διακοσμητικό στοιχείο. Το 1640 επίσκοπος τοποθετήθηκε ο Ζερπίν Λούγκο, που παραχώρησε με συμβόλαιο στο Χανιώτη στρατιωτικό Ζαχαρία Νταμολίν, την εκμετάλλευση της επισκοπικής περιουσίας για τρία έτη. Καθώς οι χωρικοί ήταν φτωχοί και πολλές φορές δεν απέδιδαν το ανάλογο μίσθιο ο Λούγκο αναγκάστηκε να προσλάβει και πολιτοφύλακα, τον Αυρήλιο Ρόκα, με καθήκον να εισπράττει τα μίσθια και ν' αποδίδει στη Ρώμη, τα δέοντα.

Όλα αυτά συνηγόρησαν στην απόφαση της Αποστολικής Έδρας, το 1641, λίγο πριν την λήξη της ενετικής κυριαρχίας, το 1646, να καταργήσει την Επισκοπή και να τη συγχωνεύσει με κείνη του Ρεθύμνου, όπως είχε συμβεί έναν αιώνα πριν, με την εκκλησιαστική περιφέρεια Αρίου.

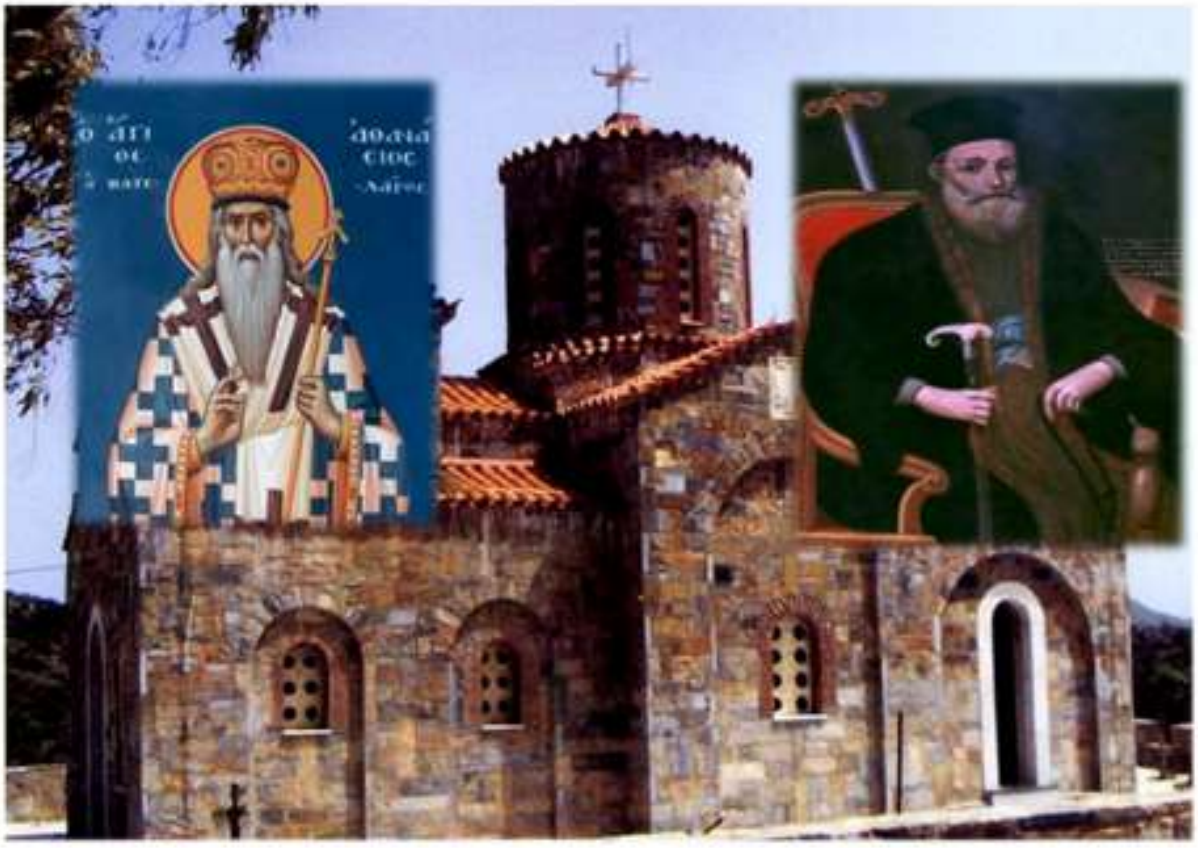

Ακολούθησε η Τουρκοκρατία. Οι Τούρκοι αποβιβάστηκαν στην Κρήτη και κατέλαβαν τα Χανιά, το Ρέθυμνο και τον Χάνδακα. Όταν ακόμη δεν είχαν καταλάβει ολόκληρο το νησί, αποφάσισαν ν' ανασυστήσουν την Ορθόδοξη Μητρόπολη και τις 12 Επισκοπές της, αποκαθιστώντας την ιεραρχία στην Εκκλησία Κρήτης, τοποθετώντας πρώτο ορθόδοξο Μητροπολίτη (Αρχιεπίσκοπο δηλ.) τον Νεόφυτο Πατελάρο και ορίζοντας την επισκοπή Αυλοποτάμου τέταρτη στην τάξη της πρωτοκαθεδρίας, με πρώτο Επίσκοπο τον Πάμφιλο Περακάκη (1669-1700), που δολοφονήθηκε σχεδόν αμέσως. Ακολούθησαν ο Γεδεών εκ Χίου, ο Νεόφυτος και ο Παρθένιος Λαζαρόπουλος. Συνέχιζε πάντοτε, έδρα της επισκοπής να είναι ο Άγιος Ιωάννης στον οικισμό της Επισκοπής. Εντούτοις, οι επίσκοποι διέμεναν σε μοναστήρια, ιδιαιτέρως σε περιόδους επαναστάσεων. Σύμφωνα με τον **Θεοχ. Δετοράκη** κατά την τελευταία περίοδο ζωής

της επισκοπής Αυλοποτάμου, η έδρα μεταφέρθηκε στο χωριό Μελιδόνι. Τελευταίος επίσκοπος της αυτόνομης Επισκοπής Αυλοποτάμου χειροτονήθηκε ο Καλλίνικος Νικολετάκης, ως το 1838 που η θέση κενώθηκε. Ο Καλλίνικος εκλέχθηκε και πρώτος επίσκοπος της διευρυμένης επισκοπής, όταν με απόφαση του Οικουμενικού Πατριαρχείου, οι όμορες επισκοπές Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου ενώθηκαν σε μια, με τίτλο «Επισκοπή Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου», τάξη που διατηρείται ως σήμερα.

Μάνος Χ. Γοργοράπτης

πτ. Θεολογίας, γραμματέας του Ο.Δ.Μ.Π. Νομού Ρεθύμνης

